GEMEENTE waadhoeke

Energielandschap

Participatie en communicatie

Waarom dit document?

Tijdens het kernteam van 23 november 2023 besprak de gemeenteraad de uitkomsten van de onderzoeken naar het energielandschap. Er werden toen vragen gesteld over hoe inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden geïnformeerd en betrokken zijn. Met dit document geven we u inzicht in het communicatie- en participatietraject.

Wie waren er betrokken?

In de onderzoeksfase maakten we onderscheid tussen verschillende doelgroepen. Voor elke doelgroep bepaalden we hoe en wanneer we ze betrokken. Ook stelden we vast welke communicatiemiddelen we inzetten om ze te informeren.

Dorpsbelangen in de 'inner circle'

De dorpen rondom het zoekgebied kregen de naam de 'inner circle'. Het gaat om de dorpen Sexbierum, Pietersbierum, Herbaijum, Kiesterzijl, Oosterbierum, Klooster Lidlum, Dongjum, Boer, Tzumarrum en Firdgum. Hier voegden we, na overleg met gemeente Harlingen, ook het dorp Wijnaldum aan toe. Met de dorpsbelangen gingen we een traject aan om te onderzoeken hoe de dorpen kunnen meedenken of op onderdelen kunnen meebeslissen. Ook onderzochten we met hen hoe de dorpen financieel kunnen participeren en profiteren.

Energiecoöperaties

De ontwikkelingen rond het energielandschap beïnvloeden de mogelijkheden die de energiecoöperaties hebben om zelf energieopwek bij hun dorp te realiseren. Lokaal eigendom is daarnaast een belangrijk uitgangspunt voor het energielandschap. De manier waarop dit mogelijk is, onderzochten we onder andere samen met energiecoöperaties.

Overige dorpen en de stad Franeker

Om de overige dorpen en de stad Franeker te informeren en betrekken maakten we gebruik van verschillende (algemene) communicatiemiddelen. Een overzicht hiervan vindt u op pagina 8.

Grootverbruikers

We nodigden de grootverbruikers uit Waadhoeke en gemeente Harlingen uit om mee te praten over het energiesysteem. We bespraken de ontwikkelingen die nodig zijn en wat het energielandschap daarin zou kunnen betekenen. Ook namen we de bedrijven mee in het onderzoekstraject.

Gemeenteraad en jongerenraad

Na verschillende sessies zei de gemeenteraad in 2021 'ja' op het maken van een plan van aanpak voor het energielandschap. Dit plan van aanpak beschreef hoe we onderzoeken of een energielandschap in Waadhoeke haalbaar is. Tijdens de onderzoeksfase is de gemeenteraad op verschillende manieren betrokken. Ook vond er een gesprek plaats met de jongerenraad. De resultaten van alle onderzoeken worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Tijdlijn

2022

29 maart
Gesprek met grootverbruikers

7 juli
De raad heeft het plan van aanpak voor de onderzoeksfase vastgesteld

28 juni
Gesprek met grootverbruikers

4 oktober
Ateliersessie, toelichting onderzoeksfase en planning

2023

10 januari
Gesprek Dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum

17 januari
Bijeenkomst energiecoöperaties

31 januari
Ateliersessie: voortgang onderzoek

7 februari
Bijeenkomst energiecoöperaties

16 februari
Gesprek Dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum

6 maart
Startbijeenkomst in Oosterbierum met dorpsbelangen van de inner circle

21 maart
Bijeenkomst energiecoöperaties

23 maart
Gesprek Dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum

28 maart
De raad en dorpsbelangen inner circle naar Herbaijum

18 april
Bijeenkomst energiecoöperaties

25 april
Samenkomst jongerenraad

16 mei
Gesprek met grootverbruikers

17 mei
Ontwerpsessie wensen en behoeften

23 mei 2023
Bijeenkomst energiecoöperaties

30 mei
Voorlichting participatie & communicatie

2, 6 en 8 juni
Bustour door de gemeente

19 juni
Ontwerpsessies (met dorpen). Bespreken eerste schetsen

20 juni
Bijeenkomst energiecoöperaties

23 juni
Klimaatfestival

4 juli
Werkgroep met de raad: eerste bijeenkomst

11 juli
Presentatie onderzoeksresultaten voor lokale bedrijven/ grootverbruikers

17 juli
Presentatie onderzoeksresultaten voor dorpen en energiecoöperaties

5 september
Werkgroep met de raad: voorstel planning en aanpak besluitvorming

17 oktober
Werkgroep met de raad: gesprek woordvoerders

18 oktober
Sessie lokaal eigendom met dorpen én energiecoöperaties

Week van het energielandschap

14 november
Voorlichting

17 november
Excursie

23 november
Kernsessie

Gemeenteraad en jongerenraad | Grootverbruikers | Belanghebbenden & Belangstellenden | Energiecoöperaties

De voorbereiding

Eind 2022 ging een onafhankelijk adviseur, gespecialiseerd in participatie, aan de slag met de voorbereiding van het participatietraject. Hij maakte hiervoor een plan van aanpak, dat later werd aangevuld met een communicatieplan voor de dorpen buiten de 'inner circle'.

Omdat het zoekgebied voor een energielandschap ligt in de omgeving van Sexbierum, startte de adviseur met een gesprek met het Dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum. Hij voerde op 10 januari en op 16 februari 2023 een gesprek met hen over de vraag om te bespreken hoe zij betrokken wilden worden bij de onderzoeksfase.

De startbijeenkomst

Op 6 maart 2023 kwamen alle dorpen in de 'inner circle' samen voor de Startbijeenkomst, in het dorpshuis van Oosterbierum. Dit was de start van het participatietraject. In overleg met gemeente Harlingen werd vanaf dit moment ook dorpsbelang Wijnaldum uitgenodigd voor alle samenwerkmomenten. Het doel van de avond was om te onderzoeken op welke manieren de dorpsbelangen en de dorpen betrokken wilden worden bij het proces. Ook werd ze gevraagd hoe we inwoners het beste kunnen bereiken.

Om de informatie zo goed en transparant mogelijk boven tafel te krijgen, werd de avond geleid door de onafhankelijke adviseur en een communicatie-adviseur. Er waren daarom geen ambtenaren van Waadhoeke aanwezig.

Tekst uit de uitnodiging voor de dorpsbelangen in de 'inner circle'
Om te onderzoeken of een energielandschap haalbaar is, voert gemeente Waadhoeke verschillende onderzoeken uit. Het gaat bijvoorbeeld over hoe zo'n landschap eruit moet komen te zien, maar ook over of de dorpen zelf een (financieel) aandeel hebben in het landschap. Bij alle onderzoeken willen we inwoners en ondernemers in de gemeente zoveel mogelijk betrekken. Deze informatiebijeenkomst gaat over hoe u als dorpsbelang graag betrokken wilt worden.

Uitkomst startbijeenkomst

De dorpsbelangen gaven tijdens de bijeenkomst zichzelf een plek op de participatieladder. De uitkomst na het gesprek was dat ze geen beslissingsbevoegdheid willen dragen, maar wél graag willen meedenken. Ze gaven echter aan dat ze de kennis niet hebben om dit goed te kunnen doen. Het advies van de participatieadviseur was daarom hen een onafhankelijk adviseur aan te bieden namens de gemeente.

In gesprek

De dorpsbelangen gaven daarnaast tijdens de startbijeenkomst aan veel afstand te voelen tussen hen en de gemeenteraad. Daarom organiseerden we een extra avond waar we zowel raadsleden als de dorpsbelangen uitnodigden. Deze avond vond twee weken na de startbijeenkomst plaats, op 28 maart, in het dorpscafé in Herbaijum. We grepen de bijeenkomst direct aan om de gemeenteraad bij te praten over de stand van zaken en de start van de onderzoeken. Daarna was er de mogelijkheid voor dorpsbelangen en raadsleden om met elkaar in gesprek te gaan.

Het advies

Na de startbijeenkomst werkte de participatieadviseur de resultaten van de bijeenkomst uit in een advies aan de gemeente. In het advies beschreef hij hoe het participatietraject tijdens de onderzoeksfase eruit kan zien. Het advies werd vervolgens zowel voorgelegd aan de dorpsbelangen als aan de gemeente. Van de dorpsbelangen werd geen reactie ontvangen. Met dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum werd in het overleg van 23 maart het advies afgestemd.

Het advies op een rijtje:

- Een eigen participatietraject voor de ‘inner circle’;
- De ‘inner circle’ betrekken op de momenten die voor hen het meest relevant zijn (zoals meedenken in het ontwerp en de manier van lokaal eigendom);
- Een onafhankelijk adviseur (van Doarpswurk) die de ‘inner circle’ adviseert en ondersteunt met zijn kennis en expertise;
- Het ontwikkelen van algemene communicatiemiddelen om inwoners van heel Waadhoeke te bereiken.

Aan de slag

Op basis van het advies van de participatieadviseur gaven de verschillende onderzoeksbureaus en de gemeente invulling aan de participatie. Ze nodigden de dorpsbelangen op verschillende momenten uit om met ze mee te denken. De momenten waarop dit gebeurde vindt u terug in de tijdlijn op pagina 5.

De onafhankelijk adviseur van Doarpswurk voerde met de vertegenwoordigers van de dorpsbelangen in de ‘inner circle’ meerdere gesprekken. Met de energiecoöperaties vonden interviews plaats om hun wensen en ideeën op te halen. Ook bij de grootverbruikers werd informatie opgehaald. Zowel energiecoöperaties als grootverbruikers gaven aan graag mee te blijven praten en denken over het energielandschap en het energiesysteem. Ook staan zij open voor gesprekken over lokaal eigendom.

De gemeenteraad informeerden we op verschillende momenten. We sloten aan bij een bijeenkomst van de jongerenraad om ze te vragen hoe we jongeren in gemeente Waadhoeke bereiken om ze mee te laten denken. Een uitkomst van het gesprek met de jongerenraad was het ontwikkelen van een aantal berichten op social media, en de organisatie van een aansprekende bijeenkomst: het klimaatfestival.

Basis communicatie-middelen

Om zoveel mogelijk inwoners van Waadhoeke te bereiken, maakten we een communicatieplan en ontwikkelden we een aantal basis-communicatiemiddelen.

Waadhoeke.nl/energielandschap

Op deze pagina staat alle informatie om inwoners te informeren over het project

We maakten een infographic waarin we het complexe proces uitlegden

We plaatsten advertenties op de gemeentelijke pagina in de krant

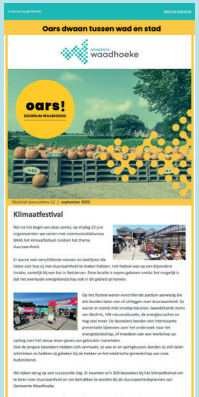

Op socials plaatsten we berichten om inwoners te informeren en uit te nodigen om mee te denken tijdens het klimaatfestival

Ook in de algemene Duurzaamheidsnieuwsbrief van Waadhoeke hielden we inwoners op de hoogte over de voortgang van de onderzoeken naar het energielandschap.

Onderzoeken

Ondertussen begonnen de onderzoeksbureaus aan hun onderzoeken. Ze gingen daarvoor meerdere keren in gesprek met de dorpsbelangen. Ze kwamen bij elkaar voor:

- Een ontwerpsessie (op 17 mei) met landschapsarchitect LAOS. Het bureau haalde onder andere wensen en behoeften van de dorpen op en bracht de sterktes en zwaktes in kaart.
- Een sessie met landschapsarchitect LAOS (op 19 juni) om de eerste schetsen te bespreken. Het bureau haalde reacties op om tot een optimalisatie te komen.
- Een terugkoppelsessie (op 17 juli) waarin we de resultaten van alle onderzoeken presenteerden. De vertegenwoordigers van de dorpsbelangen konden vragen stellen waarop zij direct een reactie kregen van de aanwezige experts.
- Een sessie (op 18 oktober) met bureau Enber, gespecialiseerd in lokaal eigendom. Experts vertelden over de mogelijkheden die zij zien voor lokaal eigendom in het energielandschap.

Bustour

Om zoveel mogelijk mensen te bereiken trokken we drie dragen met een speciale 'Waadhoeke klimaatbus' de dorpen van Waadhoeke in. De klimaattour vond plaats op 2, 6 en 8 juni. We bezochten Franeker en de dorpen Sexbierum, Menaam, Berltsum, Minnertsga, Sint Annaparochie, Dronryp, Deinum en Winsum. Tijdens de klimaattour gaven we inwoners informatie over het energielandschap. We deelden een flyer met informatie uit en gingen daarnaast in gesprek om input op te halen. Mensen die dat wilden, konden een enquête invullen. Ook riepen we mensen op om naar het klimaatfestival (zie verderop in dit document) te komen. De uitnodiging om de bus te bezoeken werd onder andere verspreid via posters, social media posts, Omrop Fryslân en de Leeuwarder Courant.

Lees hier het volledige artikel op de website van Omrop Fryslân

Omrop Fryslân

Thuis Nieuws Sport Winter TV Radio Podcasts Dossiers

Busje gemeente Waadhoeke langs dorpen om ideeën op te doen over 'klimaatlandschap'

Johanna Brinkman

Een speciaal klimaatbusje rijdt sinds vrijdag rond in de gemeente Waadhoeke. Met deze elektrische bus wil de gemeente inwoners trekken om met hen te praten over een energieneutrale gemeente.

De gemeente wil in 2040 alle stroom zelf opwekken in een gebied bij Sexbierum. Ze noemen dat een klimaatlandschap. Maar hoe dat eruit moet komen te zien en wat de inwoners belangrijk vinden, dat wil wethouder Jan Dijkstra graag van de inwoners zelf horen.

Enquête

We maakten een enquête om inwoners te vragen input te geven voor het ontwerp en de ideeën. In de enquête stelden we de volgende vragen:

- Welke kansen ziet u in dit gebied?
- Wat moeten we zeker behouden?
- Wat mag van u weg?
- Wat wilt u ons meegeven in het ontwerp?
- Wat zijn voor u de belangrijkste uitgangspunten?

De enquête is opgezet om ook mensen die niet aanwezig konden zijn bij de bustour de kans te geven om hun ideeën bij ons aan te leveren. Daarnaast is tijdens de bustour de link naar de enquête gedeeld met mensen die geen tijd hadden om ter plaatse in gesprek te gaan. Na sluiting van de enquête bleek het aantal respondenten laag. Te laag om representatief te zijn en/of conclusies aan te kunnen verbinden.

Klimaatfestival

We wilden zoveel mogelijk inwoners informeren over het energielandschap. Ook wilden we een zo divers mogelijke doelgroep bereiken: jong, oud, tegenstander én voorstander, kenners en nieuwsgierigen. Om dat te doen kozen we ervoor niet alleen te informeren over het energielandschap, maar om dat óók te doen op andere gebieden van duurzaamheid en klimaat.

We vroegen de dorpsbelangen uit de inner circle om met ons mee te denken over de invulling en nodigden ze uit voor het klimaatfestival op 23 juni. Er kwamen tussen de 300 en 350 mensen op het klimaatfestival af.

Klimaatfestival

Het klimaatfestival vond plaats in de kassen van Sexbierum. Er vonden doorlopend presentaties plaats over de (resultaten van de) onderzoeken. Ook konden bezoekers een rondleiding door het gebied krijgen met een e-chopper. Bureau Enber was aanwezig om mensen te informeren over lokaal eigendom. Daarnaast was ook de Vogelwacht aanwezig, stichting Steenbreek, de buitendienst van de gemeente en de energiecoaches.

Inwoners konden langs kraampjes lopen om informatie te krijgen of een workshop te volgen. Ook was er livemuziek, diverse activiteiten voor kinderen en veganistisch eten te krijgen.

Kennisgeving Acceptatie, opgesteld door dorpsbelangen

Naast de verschillende sessies waar de dorpsbelangen uit de ‘inner circle’ aanwezig waren, vonden er meerdere gesprekken met de onafhankelijk adviseur van Doarpswurk plaats. Samen stelden ze de ‘Kennisgeving Acceptatie’ op. Dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum nam hierin het voortouw. Andere dorpen konden er vervolgens op reageren. De dorpsbelangen van Wijnaldum en Tzummarum-Firdgum hebben dit gedaan. Dongjum-Boer, Herbaijum- Kiesterzijl en Oosterbierum – Klooster Lidlum hebben er kennis van genomen en (nog) geen reactie gegeven.

In de Kennisgeving Acceptatie staan alle collectieve en individuele aspecten die door de betrokken dorpsbelangen zijn ingebracht. Het doel van de notitie is dat deze gedachten, wensen, ideeën en onzekerheden bewaard blijven voor het vervolgtraject.

De opmerkingen zijn ‘ongefilterd’ opgeschreven. Zo blijven de overeenkomsten en de verschillen tussen de betrokken partijen zichtbaar. Dit document geeft houvast bij het vormgeven van het vervolgtraject en het beoordelen van de stappen die worden gezet en keuzes die gemaakt moeten worden.

De Kennisgeving Acceptatie is integraal gedeeld met de raad. Uit reacties blijkt dat de naam voor verwarring zorgt. De titel geeft betrokkenen het gevoel dat zij met deze notitie al ‘ja’ tegen iets hebben gezegd. Niets is minder waar. Het gaat er juist om dat de dorpsbelangen aan kunnen geven welke zaken voor hen van belang zijn voor het vervolgtraject zodat de gemeente hun belangen ook in de toekomst mee kan wegen bij het maken van keuzes.

Week van het energielandschap

Door de omvang en de complexiteit van het onderzoek is er gekozen om de raadsleden in een ‘week van het Energielandschap’ te informeren over de analyse en uitkomsten van het onderzoek. Dit deden we op verschillende momenten:

Op dinsdag 14 november presenteerden de onderzoeksbureaus de belangrijkste uitkomsten van de onderzoekslijnen aan de raad en belangstellenden tijdens een openbare voorlichtingsavond in het gemeentekantoor.

Op vrijdag 17 november bezochten de raadsleden diverse locaties in het zoekgebied (het onderstation in Herbaijum, kassengebied Sexbierum en windmolenpark de Bjirmen) tijdens een bustour.

Op donderdag 23 november vond het ‘Kernteam’ plaats, waarin de raad oordeelt of het raadsadvies en de onderliggende stukken goed genoeg zijn ter besluitvorming in de raadsvergadering. Tijdens dit Kernteam waren er drie insprekers, waarvan twee kritisch waren op het proces in de onderzoeksfase. De insprekers waren het eens met de inhoud van de onderliggende stukken, maar stelden vraagtekens bij hoe ze betrokken werden in de onderzoeksfase.

Hoe nu verder?

We hebben veel, en goede, gesprekken gevoerd met inwoners, energiecoöperaties en ondernemers. Dat betekent niet dat er geen kritische geluiden zijn gehoord. Onze conclusie is dat er nog veel werk te verzetten is, maar dat er zeker kansen zijn voor een energielandschap. Het is belangrijk om iedereen ook in een volgend stadium betrokken te houden en gesprekken te voeren met direct omwonenden en inwoners van de dorpen. De ‘Kennisgeving Acceptatie’ is een goed startpunt hiervoor. Op welke manier de inwoners, energiecoöperaties en ondernemers betrokken willen en kunnen zijn, wordt in een vervolgfase met hen besproken. Mits de raad instemt om door te gaan naar die volgende fase: de gebiedsontwikkelingsfase.

De gesprekken die tot nu toe gevoerd zijn, waren vooral op abstract niveau. In de gebiedsontwikkelingsfase worden de gespreksonderwerpen concreter, voor alle betrokkenen.

